

צ'בה מנלאוס

1. הוכיחו צ'בה זוויתי: על הצלעות BC, AC, AB של המשולש ABC נבחרו נקודות D, E, F בהתאמה. הוכיחו כי AD, BE, CF נפגשים בנקודה אם ורק אם

$$\frac{\sin \angle BAD}{\sin \angle DAC} \cdot \frac{\sin \angle ACF}{\sin \angle FCB} \cdot \frac{\sin \angle CBE}{\sin \angle EBA} = 1$$

כאשר הזוויות הן זוויות מכוונות.

פתרון: ממשפט צ'בה אנחנו יודעים ש-AD, BE, CF נפגשים בנקודה אם ואם

$$\frac{AF}{FB} \cdot \frac{BD}{DC} \cdot \frac{CE}{EA} = 1$$

אנחנו נוכיח שנאי זה שקול לתנאי על הסינוסים.

לשם כך נצטרך להשתמש בהכללה של משפט חוצה זווית, ההכללה אומרת כי עבור כל נקודה P על הצלע BC מתקיים:

$$\frac{BP}{CP} = \frac{AB \cdot \sin \angle BAP}{AC \cdot \sin \angle PAC}$$

קל לראות שזה נכון מכיוון ש-

$$\frac{BP}{CP} = \frac{S_{ABP}}{S_{ACP}}$$

$$S_{ACP} = AC \cdot AP \cdot \sin \angle CAP, S_{ABP} = AB \cdot AP \cdot \sin \angle BAP$$

AP מצטמצם ומקבלים את ההכללה של משפט חוצה זווית.

עכשיו נשתמש בהכללה עבור הנקודות D, E, F על הצלעות ונקבל ש-

$$\begin{aligned} \frac{AF}{FB} \cdot \frac{BD}{DC} \cdot \frac{CE}{EA} &= \frac{CA \cdot \sin \angle ACF}{BC \cdot \sin \angle FCB} \cdot \frac{AB \cdot \sin \angle BAD}{AC \cdot \sin \angle DAC} \cdot \frac{CB \cdot \sin \angle CBE}{BA \cdot \sin \angle EBA} \\ &= \frac{\sin \angle BAD}{\sin \angle DAC} \cdot \frac{\sin \angle ACF}{\sin \angle FCB} \cdot \frac{\sin \angle CBE}{\sin \angle EBA} \end{aligned}$$

הערה: שימו לב שבניסוח הזה D, E, F לא חייבות להיות על הצלעות.

2. על הצלעות BC, AC, AB של המשולש ABC נבחרו נקודות D, E, F בהתאמה כך ש-D, E, F על ישר. הוכיחו כי

$$\frac{AB}{BF} \cdot \frac{FD}{ED} \cdot \frac{DB}{BC} \cdot \frac{CE}{EA} = 1$$

פתרון: משפט מנלאוס על משולש AEF והישר CBD אומר ש-

$$\frac{AB}{BF} \cdot \frac{FD}{DE} \cdot \frac{EC}{CA} = -1$$

משפט מנלאוס על משולש BDF והישר AEC אומר ש-

$$\frac{BA}{AF} \cdot \frac{FE}{ED} \cdot \frac{DC}{CB} = -1$$

משפט מנלאוס על משולש CDE והישר AFB אומר ש-

$$\frac{DB}{BC} \cdot \frac{CA}{AE} \cdot \frac{EF}{FD} = -1$$

משפט מנלאוס על משולש AEF והישר CBD אומר ש-

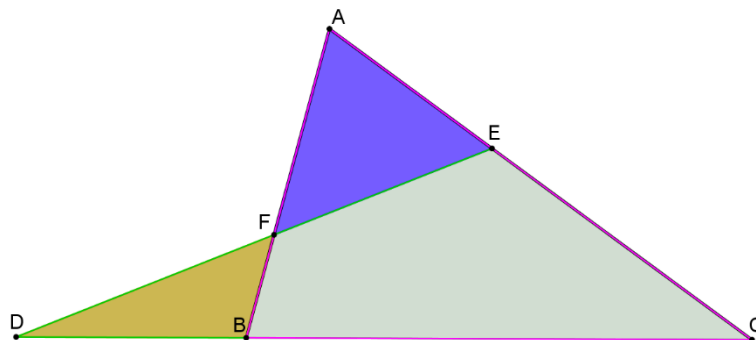
$$\frac{AF}{FB} \cdot \frac{BD}{DC} \cdot \frac{CE}{EA} = -1$$

נכפיל את ארבעת המשוואות ונקבל ש-

$$\frac{AB}{BF} \cdot \frac{FD}{DE} \cdot \frac{EC}{CA} \cdot \frac{BA}{AF} \cdot \frac{FE}{ED} \cdot \frac{DC}{CB} \cdot \frac{DB}{BC} \cdot \frac{CA}{AE} \cdot \frac{EF}{FD} \cdot \frac{AF}{FB} \cdot \frac{BD}{DC} \cdot \frac{CE}{EA} = 1$$

וקיבלנו ש-

$$\left(\frac{AB}{BF} \cdot \frac{FD}{ED} \cdot \frac{DB}{BC} \cdot \frac{CE}{EA} \right)^2 = 1$$

3. נתון משולש ABC, עקב הגובה מ-A יסומן D ועקב חוצה הזווית $\angle A$ יסומן E. המעגל החוסם של ADE חותך את הצלעות AB, AC בנקודות P, Q בהתאמה. הוכיחו כי AD, BQ, CP נחתכים בנקודה.

פתרון: אנחנו רוצים להוכיח ש-

$$\frac{AP}{PB} \cdot \frac{BD}{DC} \cdot \frac{CQ}{QA} = 1$$

מדרגת הנקודה של B ביחס למעגל אנו יודעים ש- $BP \cdot BA = BD \cdot BE$

$$BP = \frac{BD \cdot BE}{BA} \text{ או במילים אחרות ש-}$$

בנוסף מהדרגה של C ביחס למעגל אנו יודעים ש- $CQ \cdot CA = CE \cdot CD$

$$CQ = \frac{CE \cdot CD}{CA} \text{ או במילים אחרות ש-}$$

נציב את BP ו-CQ ב-

$$\frac{AP}{PB} \cdot \frac{BD}{DC} \cdot \frac{CQ}{QA}$$

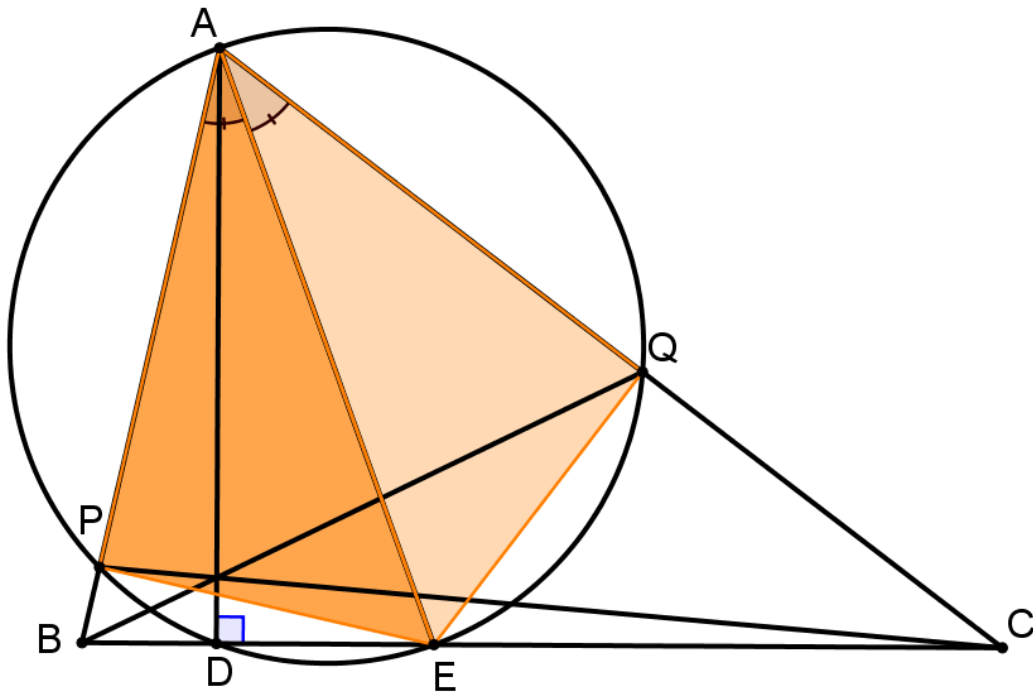
ונקבל ש-

$$\frac{AP}{PB} \cdot \frac{BD}{DC} \cdot \frac{CQ}{QA} = \frac{AP}{\frac{BD \cdot BE}{BA}} \cdot \frac{BD}{DC} \cdot \frac{CE \cdot CD}{QA} = \frac{AP}{QA} \cdot \frac{CE}{BE} \cdot \frac{AB}{CA}$$

עכשיו נזכר ש-AE חוצה זווית ולכן $\frac{CE}{BE} = \frac{CA}{AB}$ ולכן בעצם קיבלנו ש-

$$\frac{AP}{PB} \cdot \frac{BD}{DC} \cdot \frac{CQ}{QA} = \frac{AP}{QA}$$

כלומר כל מה שצריך להוכיח זה ש- $AP = QA$.

זה נובע מכך שהמשולשים APE ו-AQF חופפים, זאת מפני שיש להם צלע משותפת, הזוויות ב-A שוות כי AE חוצה זווית והזוויות \sphericalangle APE ו- \sphericalangle AQE ישרות, מכיוון שהן זוויות היקפיות במעגל הנשענות על AE שהוא הקוטר כי הזווית \sphericalangle ADE נשענת עליו והיא ישרה מההגדרה.

4. בתוך משולש ABC נבחרה נקודה X. החיתוכים של AX, BX, CX עם BC, AC, AB יסומנו D, E, F בהתאמה. החיתוכים של DE, DF עם ישר העובר ב-A ומקביל ל-BC יסומנו P, Q. הוכיחו כי A היא אמצע PQ.

פתרון: צ'בה אומר לנו ש-

$$\frac{AF}{FB} \cdot \frac{BD}{DC} \cdot \frac{CE}{EA} = 1$$

בנוסף נשים לב שהמשולשים BDF ו-APF דומים ולכן

$$\frac{AF}{BF} = \frac{AP}{BD}$$

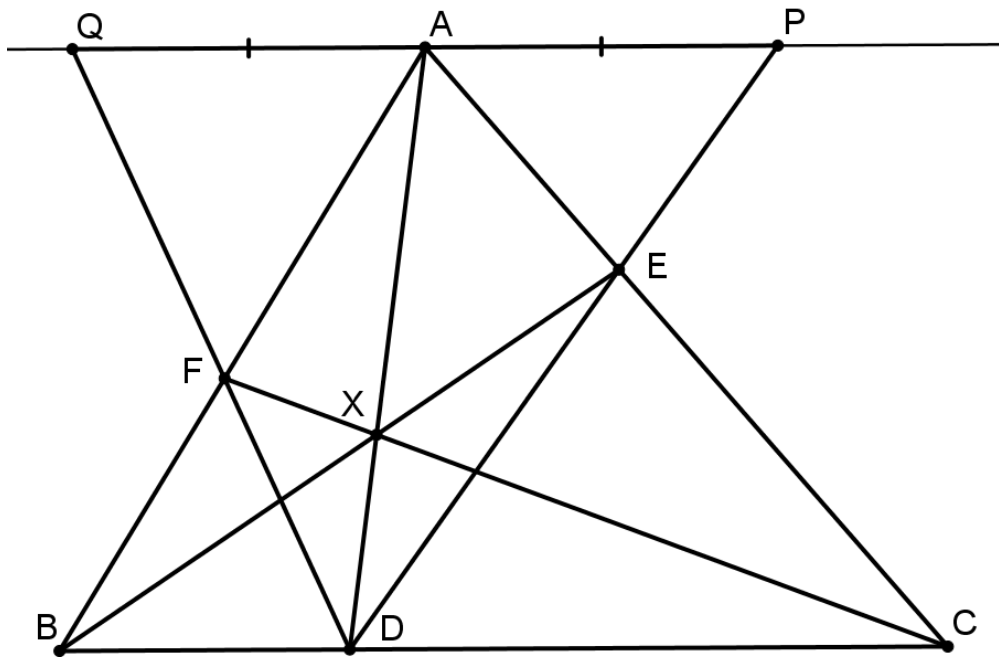
ומדמיון של AQE עם CDE נקבל ש-

$$\frac{AE}{CE} = \frac{AQ}{CD}$$

נציב את שתי המשוואות שמתקבלות מדמיון במשוואת צ'בה ונקבל:

$$1 = \frac{AF}{FB} \cdot \frac{BD}{DC} \cdot \frac{CE}{EA} = \frac{AP}{DB} \cdot \frac{BD}{DC} \cdot \frac{CD}{QA} = \frac{AP}{QA}$$

ולכן $AP = QA$ וזה מה שרצינו.

5. נתון משולש ABC, על צלעות המשולש כלפי חוץ נבנו שלושה משולשים $\triangle CBD = \triangle ABF$, $\triangle BAF = \triangle CAE$ כך ש- $\triangle ACE = \triangle BCD$. הוכיחו כי AD, BE, CF נחתכים בנקודה.

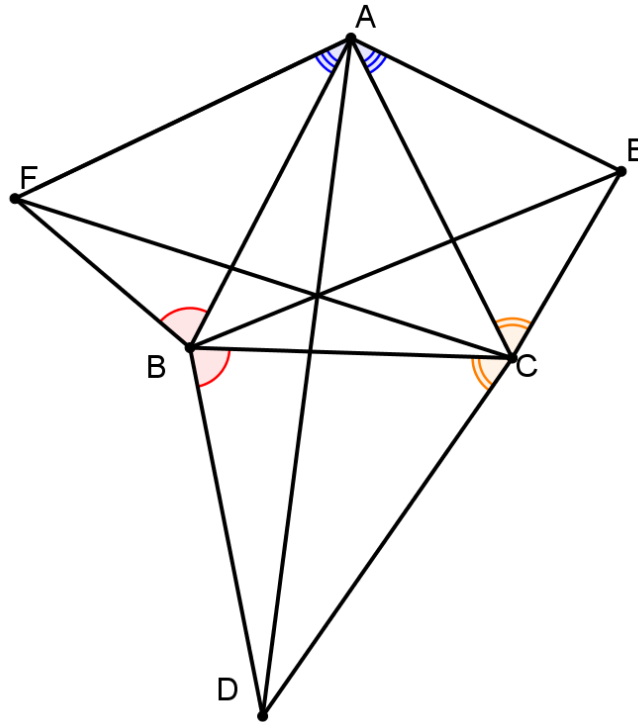
פתרון: ניסוח שבברור שקול לצ'בה זוויתי הוא ש-

$$\frac{S_{ABD}}{S_{ADC}} \cdot \frac{S_{ACF}}{S_{CFB}} \cdot \frac{S_{BCE}}{S_{ABE}} = 1$$

וזה מה שנרצה להוכיח.

נסמן את הזוויות α, β, γ ב- $\angle BAC, \angle CBA, \angle ACB$ בהתאמה, ואתה הזוויות δ, ϵ, θ ב- $\angle BAF, \angle ABF, \angle ACE$ בהתאמה.

נשים לב ש-

$$\frac{S_{ABD}}{S_{ADC}} = \frac{AB \cdot BD \cdot \sin \angle ABD}{AC \cdot CD \cdot \sin \angle ACD} = \frac{AB}{AC} \cdot \frac{\sin \theta}{\sin \epsilon} \cdot \frac{\sin(\beta + \epsilon)}{\sin(\gamma + \theta)}$$

באופן דומה נקבל ש-

$$\frac{S_{ACF}}{S_{CFB}} = \frac{AC}{BC} \cdot \frac{\sin \epsilon}{\sin \delta} \cdot \frac{\sin(\alpha + \delta)}{\sin(\beta + \epsilon)}$$

-1

$$\frac{S_{BCE}}{S_{ABE}} = \frac{BC}{AB} \cdot \frac{\sin \delta}{\sin \theta} \cdot \frac{\sin(\gamma + \epsilon)}{\sin(\alpha + \delta)}$$

נכפיל את שלושת הביטויים, הכל יצטמצם ונקבל 1, כמו שרצינו.

6. נתון משולש ABC , H הוא מפגש הגבהים של המשולש ו- O היא מרכז המעגל החוסם של המשולש. הוכיחו כי ניתן למצוא נקודות D, E, F על BC, AC, AB בהתאמה, כך ש- $OD + HD = OE + HE = OF + HF$ והישרים AD, BE, CF נחתכים.

פתרון: נסמן את נקודות החיתוך של AH, BH, CH עם המעגל החוסם של ABC ב- P, Q, R בהתאמה. כידוע ו- H סימטריות ביחס ל- BC ולכן $HD = PD$. לפיכך אנו רואים כי $OD + HD$ גדול או שווה מרדיוס המעגל החוסם של ABC . נבחר את D, E, F כך שהמינימום יתקבל, כלומר נגדיר אותן להיות החיתוכים של OP, OQ, OR עם BC, AC, AB בהתאמה, התנאי $OD + HD = OE + HE = OF + HF$ בברור מתקיים ועל כן נותר להוכיח ש- AD, BE, CF נחתכים.

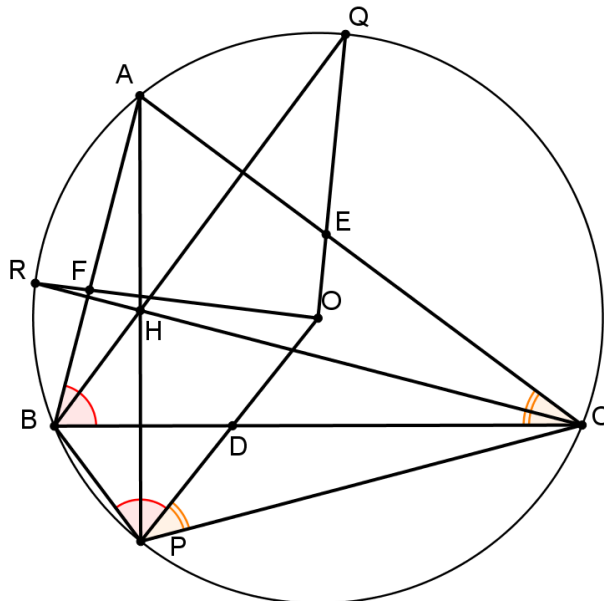
לשם כך נרצה להבין את היחס $\frac{BD}{DC}$ על מנת זה נבין את הזוויות $\angle BPD$ ו- $\angle DPC$. נשים לב כי:

$$\begin{aligned} \angle DPC &= \angle OPC = \angle OCP = 180^\circ - \angle POC = 180^\circ - 2\angle PAC \\ &= 180^\circ - 2(90^\circ - \angle ACB) = \angle ACB \end{aligned}$$

ובנוסף $\angle APC = \angle ABC$ ולכן $\angle BPD = \angle APC = \angle ABC$

לפיכך נקבל כי $\frac{BD}{DC} = \frac{\sin \angle ABC}{\sin \angle ACB}$ ובאופן דומה נקבל ש- $\frac{CE}{EA} = \frac{\sin \angle ACB}{\sin \angle CAB}$

$$\frac{BD}{DC} \cdot \frac{CE}{EA} \cdot \frac{AF}{FB} = \frac{\sin \angle ABC}{\sin \angle ACB} \cdot \frac{\sin \angle ACB}{\sin \angle CAB} \cdot \frac{\sin \angle BAC}{\sin \angle ABC} = 1 \quad \text{ולכן} \quad \frac{AF}{FB} = \frac{\sin \angle BAC}{\sin \angle ABC}$$

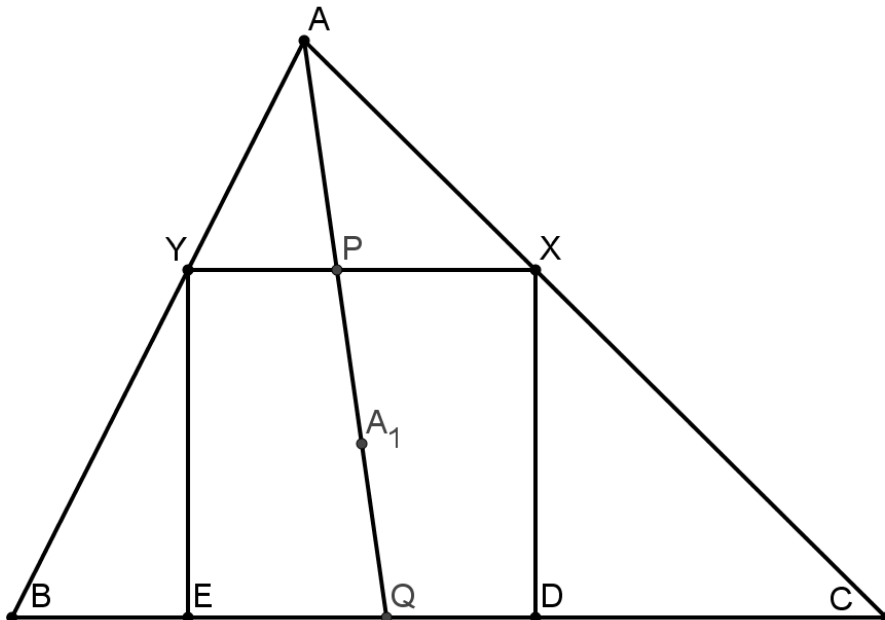
7. במשולש ABC חסום ריבוע, כך ששני מקודקודיו נמצאים על הצלע BC, קודקוד אחד על AC והקודקוד אחד על AB. מרכז הריבוע יסומן A_1 . באופן דומה נגדיר את B_1, C_1 . הוכיחו כי AA_1, BB_1, CC_1 נפגשים בנקודה.

פתרון: קודקודי הריבוע עם מרכז A_1 הנמצאים על BC יסומנו D, E, הקודקוד על AB יסומן X, והקודקוד על AC, יסומן Y. נקודות החיתוך של AA_1 עם BC, XY יסומנו P, Q בהתאמה.

נחשב את היחס $\frac{BQ}{QC}$:

$$\frac{BQ}{QC} = \frac{YP}{PX} = \frac{S_{AYA_1}}{S_{AXA_1}} = \frac{AY \cdot YA_1 \cdot \sin \angle AYA_1}{AX \cdot XA_1 \cdot \sin \angle AXA_1} = \frac{AY \cdot \sin(\angle AYX + 45^\circ)}{AX \cdot \sin(\angle AXY + 45^\circ)} = \frac{AB \cdot \sin(\angle ABC + 45^\circ)}{AC \cdot \sin(\angle ACB + 45^\circ)}$$

באופן דומה נקבל ביטויים דומים עבור שלושת הריבועים האחרים וברור כי מכפלת שלושת הביטוי תצא 1, מה שיסיים מצ'בה.

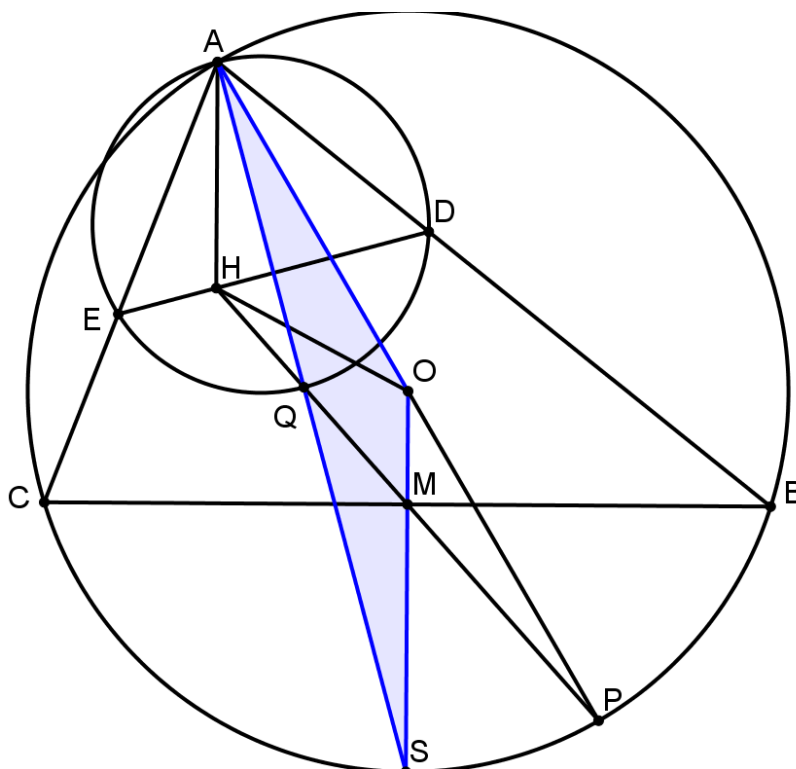
8. נתון משולש ABC , M זה אמצע הצלע BC ו- H הוא מפגש הגבהים. על הצלעות AB, AC נבחרו נקודות D, E בהתאמה כך ש- $AD = AE$ ו- D, H, E על ישר. הוכיחו כי HM מאונך לציר הרדיקלי של המעגלים החוסמים של ABC ו- ADE .

פתרון ראשון: נסמן את הנקודה הנגדית ל- A על המעגל החוסם של ABC ב- P ואת הנקודה הנגדית ל- A על המעגל החוסם של ADE ב- Q .

ביקשו להוכיח ש- MH מקביל לישר המרכזים של ABC ו- ADE אבל ישר המרכזים בברור מקביל ל- PQ ולכן מספיק להוכיח ש- MH מקביל ל- PQ . נשים לב ש- $BHCP$ מקבילית, זאת מפני ש- BH מאונך ל- AC וכך גם CP , על כן BH מקביל ל- CP ובאותו אופן BP מקביל ל- CH ולכן זו מקבילית.

כידוע במקבילית אלכסונים חוצים זה את זה ולכן PH חוצה את BC , כלומר עובר ב- M ולכן בשביל לסיים את השאלה מספיק להוכיח ש- PM עובר ב- Q .

$AD = AE$ ולכן AQ זה חוצה הזווית $\sphericalangle BAC$, נסמן את נקודת החיתוך שלו עם המעגל החוסם של ABC ב- S .

נשתמש במנלאוס עבור המשולש AOS, נרצה להוכיח ש-P, Q, M על ישר, כלומר ש-

$$\frac{SQ}{QA} \cdot \frac{AP}{PO} \cdot \frac{OM}{MS} = -1$$

ברור ש- $\frac{AP}{PO} = -2$ ולכן צריך להוכיח ש-

$$\frac{SQ}{QA} = \frac{MS}{2MO}$$

נחשב את $\frac{SQ}{QA}$: $\frac{SQ}{QA} = \frac{SA}{QA} - 1$, ממשפט הסינוסים במשולש ABS נובע ש- $SA = 2R \sin(\beta + \frac{\alpha}{2})$ כאשר R זה רדיוס של המעגל ABC ו- α, β מסמנות את $\angle BAC, \angle ABC$ בהתאמה.

בנוסף ממשפט הסינוסים במשולש ADE נובע ש- $QA = \frac{AD}{\sin \angle AED}$

ואילו ממשפט הסינוסים במשולש AHD נובע ש- $\frac{AD}{\sin \angle AHD} = \frac{AH}{\sin \angle ADH}$

נשים לב ש- $\angle AED = \angle ADH = 90^\circ - \frac{\alpha}{2}$, $\angle AHD = \beta + \frac{\alpha}{2}$

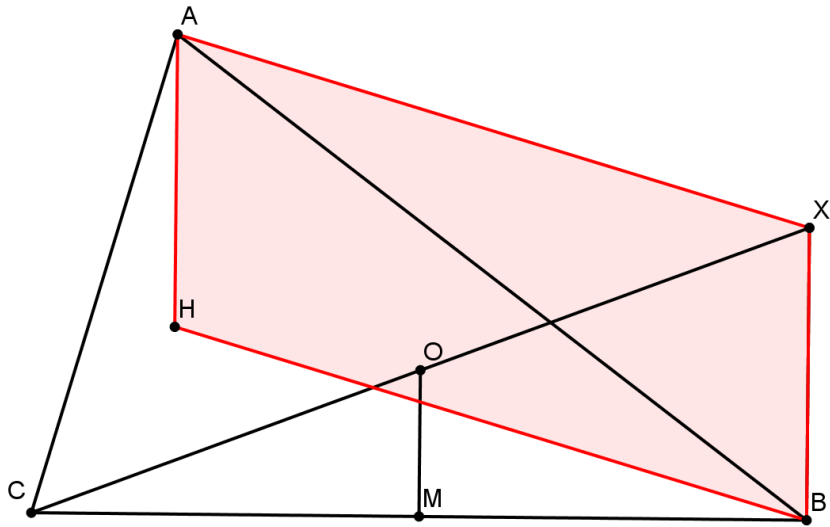
ולכן

$$QA = \frac{AH \cdot \sin(\beta + \frac{\alpha}{2})}{\sin(90^\circ - \frac{\alpha}{2}) \cdot \sin(90^\circ - \frac{\alpha}{2})} = \frac{AH \cdot \sin(\beta + \frac{\alpha}{2})}{\cos^2 \frac{\alpha}{2}}$$

נציב את הכל ונקבל:

$$\frac{SQ}{QA} = \frac{2R \sin(\beta + \frac{\alpha}{2})}{\frac{AH \cdot \sin(\beta + \frac{\alpha}{2})}{\cos^2 \frac{\alpha}{2}}} - 1 = \frac{2R \cos \frac{\alpha}{2}}{AH} - 1$$

כל זברה יודעת ש- $AH = 2MO$, נזכיר את אחת ההוכחות לטענה זו:
 נשלים את AHB למקבילית $AHBX$. נשים לב ש- BX מאונך ל- BC , כי הוא מקביל ל- AH , ו- AX מאונך ל- AC , כי הוא מקביל ל- BH . לפיכך קיבלנו כי A, B נמצאות על מעגל שקוטרו CX ומרכזו כמובן ב- O , כי O זה מרכז ABC . מכל זאת נובע כי O הוא אמצע CD , מצד שני M מוגדר להיות האמצע של BC ולכן OM הוא קטע אמצעים במשולש BXC ולכן הוא שווה למחציתו כלומר $2MO = AH$.

קיבלנו שאנו רוצים להוכיח ש-

$$\frac{2R \cdot \cos^2 \frac{\alpha}{2} - 2MO}{2MO} = \frac{MS}{2MO}$$

כלומר מספיק להוכיח ש-

$$R \cdot \cos^2 \frac{\alpha}{2} - MO = \frac{R - MO}{2}$$

ולכן מספיק להוכיח ש-

$$R \left(2\cos^2 \frac{\alpha}{2} - 1 \right) = MO$$

אבל במשולש MOB הזווית ב- M ישרה והזווית ב- B שווה $90^\circ - \alpha$
 ולכן

$$\frac{MO}{R} = \sin(90^\circ - \alpha) = \cos \alpha$$

ולכן מספיק להוכיח ש-

$$2 \cos^2 \frac{\alpha}{2} - 1 = \cos \alpha$$

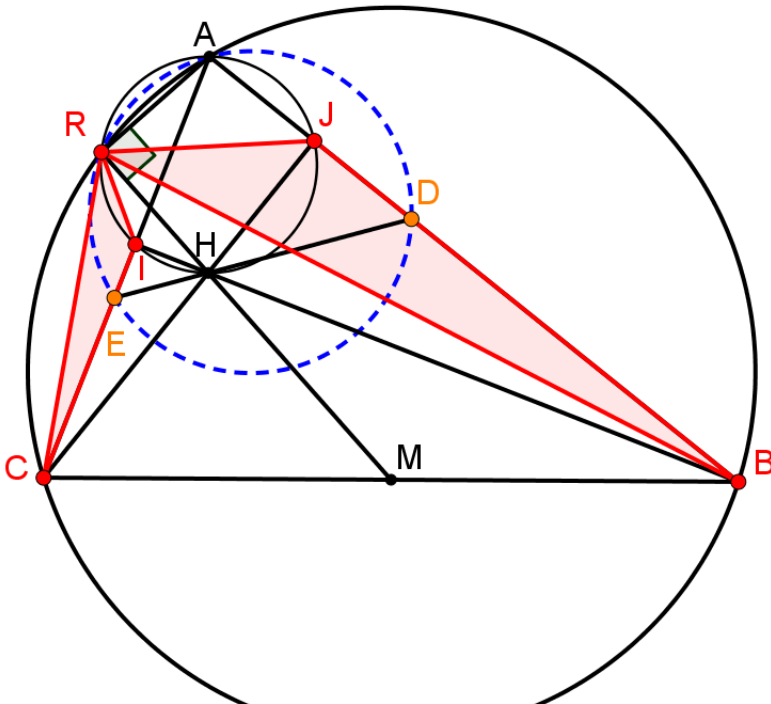
שזה נכון.

פתרון שני: פתרון זה משתמש בהעתקות ספיראליות, באופן ספציפי בלמה החשובה, למת העתקה הספירלית: כאשר יש שני מעגלים הנחתכים בשני נקודות יש העתקה ספירלית עם מרכז בנקודת חיתוך אחת שהיא בעצם הטלה מהמעגל הראשון למעגל השני דרך נקודת החיתוך השנייה.

כפי שהסברנו בפתרון הראשון MH עובר בנקודה הנגדית ל-A על המעגל החוסם של ABC ולכן אם נסמן את נקודת החיתוך השנייה של MH עם המעגל החוסם של ABC ב-R נקבל שהזווית $\sphericalangle ARH$ ישרה, כלומר ש-R נמצאת על המעגל שקוטרו AH. כמוכן שגם עקבי הגבהים מ-B, C, שנסמן אותם I, J בהתאמה, נמצאים על המעגל שקוטרו AH. לפיכך לפי למת העתקה הספירלית נקבל שיש העתקה ספירלית עם מרכז ב-R המעבירה את I ל-C ואת J ל-B. כלומר המשולשים RIC, RJB דומים.

בנוסף ברור שהמשולשים JHB, IHC דומים מכיוון שהזוויות ב-I וב-J

ישרות והזוויות ב-B וב-C שוות מכיוון ששתיהן משלימות את הזווית $\sphericalangle BAC$ ל- 90° .

נשים לב לשוויון הזוויות $\sphericalangle HEI = \sphericalangle HDJ$, משמעות השוויות הזו עבורנו היא שהנקודות D, E הן נקודות מתאימות במשולשים הדומים IHC, JHB כלומר E, D מחלקות את IC, BJ באותו יחס ולכן הן נקודות מתאימות גם בזוג המשולשים הדומים RIC, RJB. לפיכך אנו מקבלים כי גם המשולשים REC, RDB דומים ולכן מהטענה ההפוכה ללמת העתקה הספירלית נקבל כי R נמצאת על המעגל ADE ולכן AR הוא הציר הרדיקלי של ADE ו-ABC ולפי מה שאמרנו בתחילת הפתרון הוא מאונך ל-MH.

9. ישר אוילר של משולש הוא ישר העובר במפגש הגבהים, מפגש התיכונים ומרכז המעגל החוסם של המשולש.

נתון משולש ABC, מרכז המעגל החוסם במשולש יסומן I. הוכיחו כי ישרי אוילר של המשולשים ABC, AIB, AIC, BIC נפגשים בנקודה.

פתרון: נחשב באיזה יחס ישר אוילר של AIC מחלק את ישר אוילר של ABC.

סימונים: O מרכז המעגל החוסם של ABC, D אמצע הצלע AC, S זה אמצע הקשת AC, M מפגש התיכונים ב-ABC, M' מפגש התיכונים ב-ABC, X חיתוך של ישרי אוילר של ABC ו-ABI.

מרכז המעגל של AIC זה S, זה משפט התלתן (למי שלא מכיר זה תרגיל נחמד בחשבון זוויות). מכך נובע שישר אוילר של AIC זה SM'.

המתרה שלנו היא לחשב באיזה יחס SM' מחלק את MO.

לשם כך נשתמש במשפט מנלאוס על המשולש OMD והישר SM'. נשים לב ש-S נמצא על OD ואת החיתוך של SM' עם MD נסמן Y, ממשפט מנלאוס אנחנו מקבלים ש-

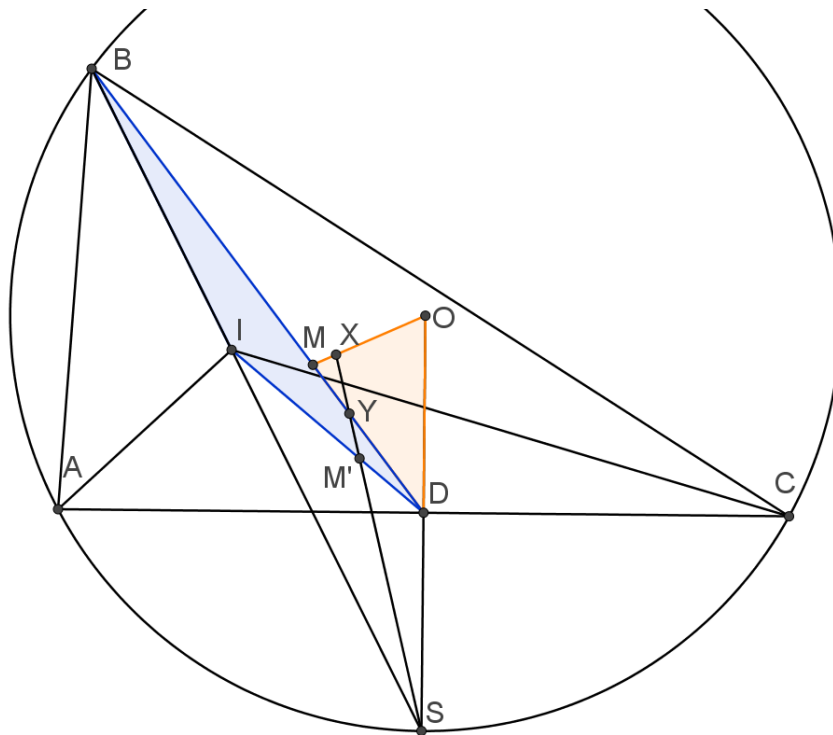
$$\frac{OS}{SD} \cdot \frac{DY}{YM} \cdot \frac{MX}{XO} = -1$$

נשים לב שאנחנו די מבינים את $\frac{OS}{SD}$ ולכן המטרה שלנו תהיה למצוא את $\frac{DY}{YM}$. בשביל זה שוב נשתמש במשפט מנלאוס אבל הפעם על משולש BID

ושוב אותו הישר SM' : S נמצא על BI , M' על ID ו- Y על DM שהוא גם BD . לכן ממנלאוס נקבל ש-

$$\frac{BS}{SI} \cdot \frac{IM'}{M'D} \cdot \frac{DY}{YB} = -1$$

אבל $\frac{IM'}{M'D} = 2$ ולכן $\frac{DY}{YB} = \frac{SI}{2SB}$

לפני שנמשיך נעביר את היחס $\frac{BY}{YD}$ ל- $\frac{MY}{YD}$

$$\frac{BY}{YD} = \frac{BM + MY}{YD} = \frac{2MD + MY}{YD} = \frac{2(YD + MY) + MY}{YD} = \frac{3MY}{YD} + 2$$

נשתמש ב- $\frac{DY}{YB} = \frac{SI}{2SB}$ ונקבל ש-

$$\frac{MY}{YD} = \frac{BY}{3YD} - \frac{2}{3} = \frac{2SB}{3SI} - \frac{2}{3} = \frac{2}{3SI} \cdot (SB - SI) = \frac{2BI}{3SI}$$

סך הכל אנחנו מקבלים ש-

$$\frac{OX}{XM} = \frac{DS}{OS} \cdot \frac{MY}{YD} = \frac{2DS \cdot BI}{3OS \cdot SI}$$

נסמן את רדיוס של המעגל החוסם את ABC ב- R ואת רדיוס המעגל החוסם ב- ABC ב- r . נזכר גם ש- $SI = SA$ (זה שוב תלתן) ולכן

$$\frac{DS}{SI} = \frac{DS}{SA} = \sin \angle CAS = \sin \left(\frac{\angle CBA}{2} \right)$$

$$BI = \frac{r}{\sin \left(\frac{\angle CBA}{2} \right)} \text{ - בנוסף נשים לב ש-}$$

סך הכל מקבלים:

$$\frac{OX}{XM} = \frac{2DS \cdot BI}{3OS \cdot SI} = \frac{2}{3} \cdot \frac{r}{\sin \left(\frac{\angle CBA}{2} \right)} \cdot \sin \left(\frac{\angle CBA}{2} \right) \cdot \frac{1}{R} = \frac{2r}{3R}$$

אבל $\frac{2r}{3R}$ לא תלוי במשולש ACI אלה רק במשולש ABC ולכן מאותו
 חישוב בדיוק נקבל שישר אוילר של ABI מחלק את ישר MO ביחס של
 $\frac{2r}{3R}$ גם הוא, וכך גם ישר אוילר של BCI ולכן ארבעת ישרי אוילר נחתכים
 בנקודה וניצחנו!